

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

EEN IDEALE ECHTGENOOT (An Ideal Husband)

Komedie in vier bedrijven

1880
door

Oscar Wilde

vertaling : Laurens Spoor

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2003
Nr.2183

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste DERTIEN tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde opvoeringsrechten aan:

Toneelfonds J. Janssens bvba
rechten@toneelfonds.be
www.toneelfonds.be

De auteursvereniging SABAM kan en mag dus niet innen voor de vertaler Laurens Spoor.

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende auteursrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

I.B.V.A. "Holland"
Postbus 363
1800 AJ Alkmaar

TARIEFCODE C7

© 1999 Toneelfonds J. Janssens/Laurens Spoor

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ROLVERDELING

DE GRAAF VAN CAVERSHAM, K.G.

BURGGRAAF GORING, zijn zoon

SIR ROBERT CHILTERN, baronet - Staatssecretaris van
buitenlandse zaken

VICOMTE DE NANJAC, attaché bij de Franse Ambassade
in Londen

MR. MONTFORD

MASON, butler van Sir Robert Chiltern

PHIPPS, bediende van Lord Goring

JAMES, lakei

HAROLD, lakei

LADY CHILTERN

LADY MARKBY

DE GRAVIN VAN BASILDON

MRS. MARCHMONT

MISS MABEL CHILTERN, zuster van Sir Robert Chiltern

MRS. CHEVELEY

DE LOCATIES VAN HET STUK

EERSTE BEDRIJF : De achthoekige kamer in het huis van Sir Robert Chiltern, Grosvenor Square.

TWEEDE BEDRIJF : Zitkamer in het huis van Sir Robert Chiltern.

DERDE BEDRIJF : De bibliotheek in het huis van Lord Goring, Curzon Street.

VIERDE BEDRIJF : Zoals in het tweede bedrijf.

TIJD

Heden.

PLAATS

Londen.

EERSTE BEDRIJF

Locatie

De achthoekige kamer in het huis van Sir Robert Chiltern, Grosvenor Square.

(De kamer is schitterend verlicht en vol gasten. Bovenaan de trap staat Lady Chiltern, een vrouw van statige, Griekse schoonheid, ongeveer zevenentwintig jaar oud. Zij ontvangt de gasten die aankomen. Boven de trap hangt een enorme kroonluchter met kaarsen, die een groot 18e eeuwse Frans wandtapijt verlicht dat de Triomf der Liefde voorstelt, naar een ontwerp van Boucher. Rechts de toegang tot de muziekkamer. De klanken van een strijkkwartet zijn vaag hoorbaar. De toegang links leidt naar andere ontvang-vertrekken. Mrs. Marchmont en Lady Basildon, twee hoogst aantrekkelijke vrouwen, zitten naast elkaar op een Louis Seize sofa. 't Zijn uiterst verfijnde wezentjes. Hun geaffecteerde manier van doen heeft een subtiële charme. Watteau zou ze graag geschilderd hebben.)

MRS. MARCHMONT

Ga jij vanavond nog naar de Hartlocks, Olivia?

LADY BASILDON

Ik denk het wel. Jij?

MRS. MARCHMONT

Ja. Doodsaaië parties geven ze, vind je niet?

LADY BASILDON

Doodsaai! 'k Weet nooit waarom ik ernaar toe ga. 'k Weet trouwens nooit waarom ik ergens naar toe ga.

MRS. MARCHMONT

Ik kom hier om er iets van op te steken.

LADY BASILDON

Ah! Ik haat 't om ergens iets van op te steken!

MRS. MARCHMONT

Ik ook. 't Stelt je bijna op één lijn met zakenlui, hè? Maar die

lieve Gertrude Chiltern zegt altijd tegen me dat ik één of ander serieus doel moet nastreven in het leven. Dus kom ik hier om te proberen er één te vinden.

LADY BASILDON (*rondkijkend door haar lorgnet*)

Ik zie hier vanavond niemand die je met de beste wil van de wereld een serieus doel zou kunnen noemen. Mijn tafelheer had het aan één stuk door over zijn vrouw.

MRS. MARCHMONT

Wat intens burgerlijk van hem!

LADY BASILDON

Afschuwelijk burgerlijk! Waar had de jouwe het over?

MRS. MARCHMONT

Over mij.

LADY BASILDON (*lusteloos*)

En kon het je boeien?

MRS. MARCHMONT (*haar hoofd schuddend*)

Niet in 't minst.

LADY BASILDON

Wat zijn we toch een martelaressen, lieve Margaret!

MRS. MARCHMONT (*opstaand*)

En wat staat ons dat toch goed, Olivia!

(Ze staan op en gaan richting muziekkamer. De Vicomte de Nanjac, een jonge attaché, bekend om zijn dassen en zijn anglomanie, nadert met een diepe buiging en knoopt een gesprek aan.)

MASON (*kondigt bovenaan de trap gasten aan*)

Mr. and Lady Jane Barford. Lord Caversham.

(Opkomst Lord Caversham, een oude heer van zeventig, die het lint en de ster van de Orde van de Kouseband draagt. Een conservatief type ten voeten uit. Doet denken aan een portret door Lawrence.)

LORD CAVERSHAM

Goedenavond, Lady Chiltern! Is die lapzwan van een zoon van mij hier gesignaleerd?

LADY CHILTERN *(glimlachend)*

Ik geloof niet dat Lord Goring al gearriveerd is.

MABEL CHILTERN *(stapt toe op Lord Caversham)*

Waarom noemt u Lord Goring een lapzwans?

(Mabel Chiltern is een schoolvoorbeeld van een Engelse schone, het appelbloesem-type. Ze heeft helemaal de geur en de vrijheid van een bloem. In haar haar glinstert het zonlicht onafgebroken en de kleine, ietwat openstaande mond is vol verwachting, als de mond van een kind. Ze bezit de betoverende tirannie van de jeugd en de verbazingwekkende moed van de onschuld. Verstandige mensen doet ze niet denken aan enig kunstwerk. Maar toch lijkt ze op een tanagra beeldje, iets wat haar danig zou ergeren als het tegen haar gezegd werd.)

LORD CAVERSHAM

Omdat hij z'n leven zo verlummelt.

MABEL CHILTERN

Hoe kunt u zoiets nou zeggen? Om tien uur 's ochtends gaat hij paardrijden in Hyde Park, hij gaat drie keer per week naar de Opera, verkleedt zich minstens vijf keer per dag, en dineert in het seizoen elke avond buiten de deur. Dat kunt u toch geen verlummelen noemen?

LORD CAVERSHAM *(kijkt haar aan met een vriendelijke twinkeling in zijn ogen)*

U bent een uiterst charmante jongedame!

MABEL CHILTERN

Wat aardig van u om dat te zeggen, Lord Caversham! U moet ons vaker komen opzoeken. U weet dat we 's woensdags altijd thuis zijn, en die onderscheiding staat u zo goed!

LORD CAVERSHAM

Ik ga nooit meer ergens heen. 'k Walg van de Londense society. 'k Zou er niets op tegen hebben kennis te maken met m'n eigen kleermaker; hij stemt altijd op de goeie partij. Maar 'k zou er fel tegen zijn als ik de tafelheer moest spelen van de hoedenmaakster van mijn vrouw. Ik heb de hoeden van Lady Caversham nooit kunnen uitstaan.

MABEL CHILTERN

O, ik ben gek op de Londense society! Ik vind dat die met sprongen vooruit is gegaan. Die bestaat tegenwoordig uitsluitend uit schitterende idioten en briljante halve garen. Precies wat de society moet zijn.

LORD CAVERSHAM

Hm! Wat is Goring? 'n Schitterende idioot, of dat andere?

MABEL CHILTERN (*ernstig*)

Voorlopig zie ik me genoodzaakt Lord Goring onder te brengen in een aparte categorie. Maar hij ontwikkelt zich alleraardigst!

LORD CAVERSHAM

In welke richting?

MABEL CHILTERN (*met een kleine revérence*)

Dat hoop ik u heel gauw te laten weten, Lord Caversham!

MASON (*kondigt gasten aan*)

Lady Markby. Mrs. Cheveley.

(Opkomst Lady Markby en Mrs. Cheveley. Lady Markby is een prettige, vriendelijke, graaggeziene vrouw, met grijs haar à la marquise en goede kwaliteit kant. Mrs. Cheveley, die haar vergezelt, is lang en nogal tener. Lippen erg dun en fel gekleurd, een scharlaken streep op een bleek gezicht. Venetiaans rood haar, haviksneus, en lange hals. Rouge accentueert de natuurlijke bleekheid van haar gezicht. Grijs-groene ogen die rusteloos bewegen. Ze is in 't heliotrop, met diamanten. Ze lijkt een beetje op een orchidee, en prikkelt de nieuwsgierigheid in hoge mate. In al haar bewegingen is ze uiterst gracieus. Een kunstwerk over het geheel genomen, maar een dat de invloed vertoont van te veel scholen.)

LADY MARKBY

Goienavond, lieve Gertrude! Wat aardig van je dat ik mijn vriendin Mrs. Cheveley mocht meebrengen. Twee zulke charmante vrouwen moeten elkaar leren kennen!

LADY CHILTERN *(stapt met een vriendelijke glimlach op Mrs. Cheveley toe. Blijft dan plotseling staan, en buigt nogal afstandelijk.)*

Ik geloof dat Mrs. Cheveley en ik elkaar al eerder hebben ontmoet. Ik wist niet dat ze hertrouwd was.

LADY MARKBY *(stralend)*

Ach, tegenwoordig trouwen de mensen zo vaak ze maar kunnen, nietwaar? Dat is erg in de mode.

(tot de Hertogin van Maryborough)

En lieve Hertogin, hoe maakt de Hertog het? Hersenen nog zwakjes, neem ik aan? Nou ja, dat was te verwachten, hè? Z'n goede vader was precies zo. Er gaat niets boven een goed geslacht.

MRS. CHEVELEY *(spelend met haar waaier)*

Maar hebben wij elkaar werkelijk eerder ontmoet, Lady Chiltern? Ik kan me niet herinneren waar. Ik ben al zo lang weg uit Engeland.

LADY CHILTERN

We hebben bij elkaar op school gezeten, Mrs. Cheveley.

MRS. CHEVELEY *(uit de hoogte)*

Echt waar? Ik weet helemaal niets meer van mijn schooltijd. 't Staat me vagelijk bij dat het een afschuwelijke tijd was.

LADY CHILTERN *(koud)*

Dat verbaast me niets!

MRS. CHEVELEY *(suikerzoet)*

Weet u, ik popel om kennis te maken met uw intelligente echtgenoot, Lady Chiltern. Sinds hij bij Buitenlandse Zaken is, wordt er in Wenen zo veel over hem gepraat. Ze slagen er zelfs in zijn naam goed te spellen in de kranten. Op het continent is dat op zich al een hele prestatie.

LADY CHILTERN

Ik kan me nauwelijks voorstellen dat u en mijn echtgenoot veel gemeen zullen hebben, Mrs. Cheveley!

(Verwijdert zich.)

VICOMTE DE NANJAC

Ah! Chère Madame, quelle surprise! Ik heb u sinds Berlijn niet meer gezien!

MRS. CHEVELEY

Sinds Berlijn niet meer, Vicomte. Vijf jaar geleden!

VICOMTE DE NANJAC

En u bent jonger en mooier dan ooit. Hoe doet u dat toch?

MRS. CHEVELEY

Door consequent uitsluitend te praten met allerinnemendste mensen zoals u.

VICOMTE DE NANJAC

Ah! U vleit mij. U bebotert mij, zoals ze hier zeggen.

MRS. CHEVELEY

Zeggen ze dat hier? Wat afgrijselijk van ze!

VICOMTE DE NANJAC

Ja, ze hebben een wonderlijke taal. Die zou meer bekend moeten zijn.

(Opkomst Sir Robert Chiltern. Een man van veertig, maar hij ziet er wat jonger uit. Gladgeschoren, met fijn gesneden gelaatstrekken, donker haar en donkere ogen. Een markante persoonlijkheid. Niet alom geliefd - dat zijn weinig persoonlijkheden. Maar intens bewonderd in kleine kring, en diep gerespecteerd door de massa. Zijn optreden wordt gekenmerkt door volmaakte distinctie, met een vleugje trots. Je voelt dat hij zich zijn maatschappelijk succes bewust is. Een gespannen natuur, ziet er vermoeid uit. De krachtig gevormde mond en kin contrasteren opvallend met de romantische uitdrukking in de diepliggende ogen. Die tegenstelling wijst op een welhaast onoverbrugbare kloof tussen emotie en verstand, als waren denken en voelen door een of andere gewelddadige wilskracht elk in hun eigen wereld opgesloten. De neusvleugels trillen van nervositeit, evenals de bleke, smalle, puntige handen. Het zou onjuist zijn hem schilderachtig te noemen. Schilderachtigheid kan het Lagerhuis niet overleven. Maar Van Dijck zou graag zijn hoofd geschilderd hebben.)

SIR ROBERT CHILTERN

Goedenavond, Lady Markby! Ik hoop dat u Sir John hebt meegebracht?

LADY MARKBY

O! Ik heb een veel charmanter iemand meegebracht dan Sir John. Met Sir John is geen land meer te bezeilen sinds hij zich serieus met politiek heeft ingelaten. Heus, het Lagerhuis richt een heleboel schade aan in z'n pogingen zich nuttig te maken.

SIR ROBERT CHILTERN

Ik hoop van niet, Lady Markby. In elk geval doen wij ons best 's lands tijd te doden, nietwaar? Maar wie is die charmante persoon die u zo allervriendelijkst hebt meegebracht?

LADY MARKBY

Ze heet Mrs. Cheveley. Eén van de Cheveleys uit Dorsetshire, veronderstel ik. Maar zeker weten doe ik het niet. Families zijn tegenwoordig zo verstrengeld. Echt, je kunt er gif op innemen dat iedereen uiteindelijk iemand anders blijkt te zijn.

SIR ROBERT CHILTERN

Mrs. Cheveley? Die naam komt me bekend voor.

LADY MARKBY

Ze is juist uit Wenen aangekomen.

SIR ROBERT CHILTERN

Ah! Ja. Ik geloof dat ik weet wie u bedoelt.

LADY MARKBY

O! Ze is een begrip daar, en ze heeft zulke verrukkelijke roddels over al haar vrienden en vriendinnen. Ik moet komende winter absoluut naar Wenen. Ik hoop dat ze daar een goeie kok hebben op de ambassade.

SIR ROBERT CHILTERN

Zo niet, dan moet de ambassadeur beslist teruggeroepen worden. Alstublieft, wijst u mij Mrs. Cheveley aan. Ik wil haar graag ontmoeten.

LADY MARKBY

Laat mij u voorstellen.

(tot Mrs. Cheveley)

Liefje, Sir Robert Chiltern smacht ernaar met je kennis te maken!

SIR ROBERT CHILTERN (*buigt*)

Iedereen smacht ernaar kennis te maken met de betoverende Mrs. Cheveley. Onze attachés in Wenen schrijven ons over niets anders.

MRS. CHEVELEY

Dank u, Sir Robert. Een kennismaking die begint met een compliment zal zeker uitgroeien tot een hechte vriendschap. Een beter begin is niet mogelijk. En ik ontdek net dat ik Lady Chiltern al ken.

SIR ROBERT CHILTERN

Werkelijk?

MRS. CHEVELEY

Ja. Ze heeft me er zojuist aan herinnerd dat we bij elkaar op school gezeten hebben. Het staat me nu weer glashelder voor de geest. Zij kreeg altijd de prijs voor goed gedrag. Ik herinner me haarscherp dat Lady Chiltern altijd de prijs kreeg voor goed gedrag!

SIR ROBERT CHILTERN (*glimlachend*)

En welke prijzen kreeg u, Mrs. Cheveley?

MRS. CHEVELEY

Mijn prijzen kwamen wat later in het leven. Ik geloof niet dat er ook maar één bij was voor goed gedrag. Ik vergeet die dingen!

SIR ROBERT CHILTERN

Ik ben ervan overtuigd dat ze voor iets charmants waren!

MRS. CHEVELEY

Ik weet niet of vrouwen wel altijd beloond worden voor hun charmes. Ik denk dat ze er doorgaans voor worden gestraft! In elk geval worden tegenwoordig meer vrouwen oud door de trouw van hun bewonderaars dan door iets anders! Dat lijkt mij althans de enige verklaring voor de verschrikkelijk verlepte aanblik die het gros van jullie aantrekkelijke vrouwen in Londen biedt!

SIR ROBERT CHILTERN

Dat klinkt als een ontluisterende visie! Een poging u, Mrs. Cheveley, in een categorie onder te brengen, zou een onbeschaamdheid zijn. Maar mag ik u vragen: bent u in wezen een optimiste of een pessimiste? Dat schijnen de enige

twee geloofsovertuigingen te zijn waar je tegenwoordig nog mee voor de dag kunt komen.

MRS. CHEVELEY

O, ik ben geen van beide. Optimisme begint met een brede grijns, en pessimisme eindigt met een sombere bril. 't Is trouwens allebei niet meer dan een pose.

SIR ROBERT CHILTERN

U bent liever ongekunsteld?

MRS. CHEVELEY

Soms. Al is dat een pose die wel erg moeilijk vol te houden is.

SIR ROBERT CHILTERN

Wat zouden die geruchtmakende moderne schrijvers van psychologische romans niet zeggen van zo'n theorie?

MRS. CHEVELEY

Ah! De kracht van vrouwen schuilt in het feit dat de psychologie ons niet kan verklaren. Mannen kunnen geanalyseerd worden, vrouwen... alleen aanbeden.

SIR ROBERT CHILTERN

U denkt dat de wetenschap geen greep kan krijgen op het mysterie van de vrouw?

MRS. CHEVELEY

De wetenschap kan nooit greep krijgen op het irrationele. Daarom heeft de wetenschap geen toekomst, in deze wereld.

SIR ROBERT CHILTERN

En vrouwen belichamen het irrationele.

MRS. CHEVELEY

Goedgeklede vrouwen, ja.

SIR ROBERT CHILTERN *(met een beleefde buiging)*

Ik vrees dat ik het op dat punt nauwelijks met u eens kan zijn. Maar gaat u toch zitten. En vertelt u me nu eens wat u ertoe drijft uw sprankelende Wenen te verlaten voor ons sombere Londen - of is dat misschien een indiscrete vraag?

MRS. CHEVELEY

Vragen zijn nooit indiscreet. Antwoorden soms wel.

SIR ROBERT CHILTERN

Hoe dan ook, mag ik weten of het politiek betreft of genoeg?

MRS. CHEVELEY

Politiek is mijn enige genoegen. Weet u, tegenwoordig ben je uit de tijd als je flirt voor je veertigste, of romantisch bent voor je vijfenveertigste, dus rest ons arme vrouwen die onder de dertig zijn, of zeggen dat we dat zijn, niets anders dan politiek of filantropie. En filantropie is volgens mij gewoon de toevlucht geworden van lieden die hun medemensen het leven zuur willen maken. Geef mij maar politiek. Dat vind ik... stijlvoller!

SIR ROBERT CHILTERN

Een leven in de politiek is een nobele carrière!

MRS. CHEVELEY

Soms. En soms is het een uitgekookt spel, Sir Robert. En soms is het een gesel.

SIR ROBERT CHILTERN

Hoe ziet u het?

MRS. CHEVELEY

Ik? Als een combinatie van alledrie.

(Laat haar waaier vallen.)

SIR ROBERT CHILTERN *(raapt de waaier op)*

Staat u mij toe!

MRS. CHEVELEY

Dank u.

SIR ROBERT CHILTERN

Maar u hebt me nog niet verteld waarom u Londen zo onverwacht met een bezoek vereert. Ons uitgaansseizoen is bijna voorbij.

MRS. CHEVELEY

O! Het Londense uitgaansseizoen interesseert me niet! Dat is teveel een huwelijksmarkt. Men is òf op jacht naar een echtgenoot, òf ervoor op de vlucht. Ik wilde u ontmoeten. Echt waar. U kent de vrouwelijke nieuwsgierigheid. Bijna net zo groot als die van een man! Ik wilde u zielsgraag ontmoeten, en... u vragen iets voor mij te doen.

SIR ROBERT CHILTERN

Ik hoop dat het geen kleinigheid is, Mrs. Cheveley. Kleinigheden gaan me erg moeilijk af.

MRS. CHEVELEY (*na een ogenblik nadenken*)

Nee, ik geloof niet dat 't bepaald een kleinigheid is.

SIR ROBERT CHILTERN

Dat doet me genoeg. Zegt u me toch wat het is.

MRS. CHEVELEY

Later.

(Staat op.)

Mag ik dan nu door uw prachtige huis dwalen? Ik hoor dat u fraaie schilderijen bezit. Die arme Baron Arnheim - u herinnert zich de Baron? - vertelde me altijd dat u een paar schitterende Corots had.

SIR ROBERT CHILTERN (*nauwelijks waarneembaar geschrokken*)

Hebt u Baron Arnheim goed gekend?

MRS. CHEVELEY (*glimlachend*)

Intiem. U ook?

SIR ROBERT CHILTERN

Indertijd.

MRS. CHEVELEY

Fantastische man, niet?

SIR ROBERT CHILTERN (*na een pauze*)

Hij was erg markant, in veel opzichten.

MRS. CHEVELEY

Vaak denk ik: wat jammer toch dat hij nooit zijn memoires heeft geschreven. Die zouden hoogst interessant zijn geweest.

SIR ROBERT CHILTERN

Ja: hij kende mensen en steden goed, net als de oude Grieken.

MRS. CHEVELEY

Zonder dat gruwelijke blok aan zijn been van een Penelope die thuis op hem zat te wachten.

MASON

Lord Goring.

(Opkomst Lord Goring. Vierendertig, maar zegt altijd dat hij jonger is. Een beschaafd, uitdrukkingsloos gezicht. Hij is slim, maar ziet niet graag dat men dat doorheeft. Als rasechte dandy zou het hem ergeren voor romantisch te worden versleten. Hij speelt met het leven en staat op

uitmuntende voet met de wereld. Hij vindt het heerlijk verkeerd begrepen te worden. Dat geeft hem een voorsprong.)

SIR ROBERT CHILTERN

Goienavond, m'n beste Arthur! Mrs. Cheveley, staat u mij toe Lord Goring aan u voor te stellen, de meest luie man van Londen.

MRS. CHEVELEY

Ik heb Lord Goring al eens ontmoet.

LORD GORING *(buigt)*

Ik had niet gedacht dat u zich mij zou herinneren, Mrs. Cheveley.

MRS. CHEVELEY

Mijn geheugen is feilloos. En bent u nog altijd vrijgezel?

LORD GORING

Ik... geloof van wel.

MRS. CHEVELEY

Wat buitengewoon romantisch!

LORD GORING

O! Ik ben helemaal niet romantisch. Daar ben ik nog te jong voor. Romantiek laat ik over aan mensen die ouder zijn dan ik.

SIR ROBERT CHILTERN

Lord Goring is het produkt van Boodle's Club, Mrs. Cheveley.

MRS. CHEVELEY

Hij doet de instelling alle eer aan.

LORD GORING

Mag ik vragen of u lang in Londen blijft?

MRS. CHEVELEY

Dat hangt deels af van het weer, deels van het eten, en deels van Sir Robert.

SIR ROBERT CHILTERN

U gaat ons, hoop ik, toch niet in een Europese oorlog storten?

MRS. CHEVELEY

Er dreigt geen gevaar, vooralsnog!